

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці II

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 3

Берегове 2023

"Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Видання включено до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» Категорії «Б», наказом Міністерства освіти і науки України № 768 від 20.06.2023 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ (протокол №8 від 31.08.2023 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор – *Бачо Роберт*, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Перший заступник головного редактора – *Пойда-Носик Ніна*, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний редактор – *Макарович Вікторія*, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний секретар – *Лоскоріх Габрієлла*, доктор з філософії з обліку і оподаткування, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна.

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Внукова Наталія – д.е.н., проф., заслужений економіст України, професор кафедри митної справи та фінансових послуг, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;

Живко Зінаїда – д.е.н, проф, професор кафедри менеджменту, Львівський державний університет внутрішніх справ, Україна; *Коваленко Юлія* – д.е.н, проф, завідувач кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет, Україна; *Бондарук Таїсія* – д.е.н, проф, заслужений економіст України, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна; *Завербний Андрій* – д.е.н, професор, професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка», Україна;

Вдовенко Наталія – д.е.н., професор, завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна; *Новіченко Людмила* – к.е.н, доц., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна;

Феньвеш Вероніка – габілітований доктор наук з галузі економіки, професор, Дебреценський університет, Угорщина; *Махова Рената* – габілітований доктор наук з галузі економіки, доцент, Університет Й. Шельє, Словацька Республіка; *Ілеш Балінт Чобо* – к.е.н, професор, Університет Яноша Наймана, Угорщина;

Дунай Анна – доктор філософії з галузі економіки, професор, Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Петі Мартон* – доктор наук з галузі економіки, віце-президент, Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, кафедра соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, професор, заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клузький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 3 (2023). 401 с. Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics.” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук. Статті публікуються на умовах міжнародної ліцензії [Creative Commons Attribution 4.0.](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsiensiensis. Economics

Tudományos folyóirat

3. szám

Beregszász 2023

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva, és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

A **Folyóirat** az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium 2023. június 20-án kelt 768. számú rendelete alapján „B” kategóriájú folyóiratnak minősül, melyben publikálhatóak az ukrainai fokozatszerzéshez szükséges tudományos eredmények.

*Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2023. augusztus 31-i 8. sz. jegyzőkönyv)*

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő – *Prof. Dr. Bacsó Róbert*, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Általános főszerkesztő-helyettes – *Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina*, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék professzora, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő – *dr. Makarovics Viktória*, gazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős titkár – *dr. Loszkorih Gabriella*, PhD, tanszékvezető helyettes, Számvitel és Auditálás Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – gazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrainai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa, II. RFKMF, Ukrajna; *Prof. Dr. Vnukova Natália* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Vám és Pénzügyi Szolgáltatások Tanszékének professzora, Szemen Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna; *Prof. Dr. Zivko Zinaida* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Menedzsment Tanszék professzora, Lembergi Állami Belügyi Egyetem, Ukrajna; *Prof. Dr. Kovalenko Julia* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Pénzügyi Piacok és Technológiák Tanszék professzora, Állami Adóegyetem, Ukrajna; *Prof. Dr. Bondárúk Tajiszija* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Pénzügyek, Bank és Biztosítás Tanszék vezetője, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; *Prof. Dr. Záverbnij András* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Külgazdasági és Vámtevékenység Tanszék professzora, Lembergi Nemzeti Politechnikai Egyetem, Ukrajna; *Prof. Dr. Vdovenkó Natália* – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Globális Közgazdaság Tanszék vezetője, Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyetem, Ukrajna; *dr. Novicsenko Ljudmila* – gazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel, Auditálás és Adózás Tanszék docense, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; *Dr. habil. Fenyves Veronika* - PhD, egyetemi tanár, tanszékvezető, oktatási dékánhelyettes, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Kontrolling Tanszék, Debreceni Egyetem, Magyarország; *Dr. habil. Ing. Machová Renáta* – PhD, rektorhelyettes, egyetemi docens, Selye János Egyetem, Szlovákia; *Dr. Illés Bálint Csaba* - PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; *Dr. Dunai Anna* - PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; *Dr. Péti Márton* - PhD, Nemzetstratégiai Kutatóintézet Kutatási, elnökhelyettes; egyetemi docens, Gazdaságföldrajz és városfejlesztés tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem, Magyarország; *Dr. Szász Levente* - PhD, egyetemi tanár, dékánhelyettes, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézet, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia.

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: tudományos folyóirat / szerk.: R. Bacsó, N. Pojda-Noszik, V. Makarovics. II. RFKMF. Beregszász, 2023. 3. szám (2023). 401 c.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics.” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek tudományos kutatásait tesszük közzé. A tanulmányok [Creative Commons Attribution 4.0.](#) c. nemzetközi licence alapján jelennek meg

A nyomtatott tömegetájékoztatói eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma

KB 25089-15029P 2021. november 8.

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 3

Berehove 2023

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Scientific Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

The **journal** is included in Category "B" according to the "**List of scientific professional editions of Ukraine**, in which the results of dissertations for the degree of Doctor of Science and Ph.D. can be published", by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 768 dated 20.06.2023.

Recommended for publication by the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 8 dated August 31, 2023)

Editorial board:

Editor-in-Chief – *Bacho Robert*, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

First Deputy Editor-in-Chief – *Poyda-Nosyk Nina*, Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

Deputy Editor-in-Chief, managing Editor – *Makarovykh Viktoriia*, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine.

Deputy Editor-in-Chief, responsible secretary – *Gabriella Loskorikh*, Candidate of Economic Sciences, Deputy Head of the Accounting and Auditing Department, FR II THCHE, Ukraine

Editorial Board Members:

Ihor Orlov - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, FR II THCHE, Ukraine; *Nataliia Vnukova* - Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine, Professor at the Department of Customs Affairs and Financial Services, Symon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine; *Zinaida Zhyvko* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Management, Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine; *Yuliia Kovalenko* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University, Ukraine; *Taisiia Bondaruk* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Andriy Zaverbnyj* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Foreign Trade and Customs of the Lviv Polytechnic National University, Ukraine; *Natalia Vdovenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine; *Liudmyla Novichenko* - Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Auditing and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Fenyves Veronika* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Head of the Department of Controlling, University of Debrecen, Hungary; *Makhova Renata* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, J. Selye University, J. Selye University, Slovak Republic; *Illés Bálint Csaba* - Candidate of Sciences in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Dunay Anna* - Doctor Philosophy in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Peti Marton* - Doctor Philosophy in Economics, vice-president, Research Institute for National Strategy, Hungary; associate professor, department of geography and planning, corvinus university of budapest, Hungary; *Szász Levente* – Doctor of Management, Professor, Deputy Dean at the Faculty of Economics and Business Administration, Babeş-Bolyai University, Romania.

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: scientific journal / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovykh. FR II THCHE. Berehove, 2023. Vol. 3 (2023) 401 p. Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics." intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences. Articles are published under the terms of the [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) International License.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KV No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence address: Kossuth sq.6, Berehove, Zakarpattia region, Ukraine, 90202

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Вдовенко Н., Коваль В., Зось-Кіор М. Регулювання сільського розвитку для імпортозаміщення аграрної продукції з урахуванням децентралізації та впливу міжнародної торгівлі	13
Ганусич В., Солнокі П. Кореляційний аналіз інфляції та безробіття в Україні та країнах Європейського союзу	25
Потокі Г., Лоскоріх Г., Перчі О. Виклики менеджменту мікро- та малих підприємств: статистичний аналіз в Україні та Угорщині	39
Толмейнер Г., Гашпар Ш., Товт М. Оцінка бережливості процесів вирощування молочних корів із розробкою математичної моделі	54
Нікош Б.-Р., Керестуш Г., Панкотай Ф.-М. Аналіз маркетингової діяльності угорських постачальників сфери розміщення та малих підприємств громадського харчування у соціальних мережах на основі Lean-принципів	65
Макларі Е. Економічне порівняння класичних автомобілів з електромобілями	75
Еперьські З. Енергетична економіка Угорщини та Австрії в умовах трансформації глобального середовища	86
Горват А-Б. Використання хмарних рішень та аналіз їх впливу на угорський малий та середній бізнес	101
Барабашне Карпаті Д., Чакне Філеп Ю. Компетенції студентів та очікування роботодавців щодо компетентностей у підготовці вчителів з економіки	112
Феєш Н. Стан української економіки під час епідемії коронавірусу	122
Мохачі М., Феньеш Г. Кар'єрні та сімейні плани студентів вищої освіти як фактори ризику для управління персоналом їхніх майбутніх роботодавців	140
Боджаар-Урбан Є., Барці Ю. Економічна ефективність інновацій в закладах культури: на прикладі музеїв	158
Череп А., Воронкова В., Андрюкайтене Р. Денисенко М. Соціально-економічна безпека у контексті міжнародного економічного клімату задля забезпечення конкурентоспроможності економіки	172
Череп О., Бехтер Л., Таболкін В. Методи безперервного професійного розвитку персоналу підприємств	180

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Бачо Р., Вірліч Ш. Аналіз бізнес-процесів компанії: досвід в Україні та міжнародна практика	188
Пойда-Носик Н., Неймет Е., Калман Б.-Г. Конативний підхід до формування фінансової особистості	201
Кучеркова С., Матвієнко Г. Державна підтримка та регуляторні заходи для розвитку штучного інтелекту в енергетичному секторі України	215
Будої Е. Деніч Е. Фінансова сміливість покоління Z	227
Керешші Л.-І., Максим Дьєрдьне Надь Т. Пенсійна система Угорщини: демографічні виклики та превентивні заходи для їх подолання	242
Огородник В., Варцаба В., Макарович В. Капітальні інвестиції в нерухомість України у сучасних реаліях	258
Піоноро Р., Шебештьєн З. Інтегративний огляд критеріїв ранжування управління портфелем проєктів для розуміння процесу прийняття рішень	271
Олейнікова Л., Лищенко О. Європейський досвід формування механізмів зменшення адміністративного навантаження на платників податків	288

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Хомин П. Капітал і податкова політика: камо грядеши?	299
Вигівська І., Грицак О., Шебештьєн Е. Організаційно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку та аудиту операцій з інвестиційною нерухомістю	308
Фіреді-Філеп Ю., Варконіне Югас М. Облік доходів за національними та міжнародними стандартами в Угорщині	328
Кошіль А., Мельянова Л. Управлінська звітність в інформаційно-технологічному забезпеченні	338
Лоскоріх Г. Особливості професії податкового консультанта в Угорщині	345
Стащенко Ю., Гавриловський О. Міжнародний досвід з питань трансфертного ціноутворення	358
Борзан А., Кардош Б. Оцінка здобувачами викладання облікових дисциплін із застосуванням цифрових технологій	368
Товт Е., Вереш Д. Деякі особливості функціонування та управління церквами в Угорщині: облікові аспекти	382
Вимоги до оформлення публікацій	393

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Vdovenkó N., Kovály V., Zosz-Kior M. Vidékfejlesztés szabályozása a mezőgazdasági termékek import helyettesítésére, figyelembe véve a decentralizációt és a nemzetközi kereskedelem befolyását	13
Hanuszics V., Szolnoki P. Az infláció és a munkanélküliség közti korreláció elemzés Ukrajnában és az Európai Unió országaiban	25
Pataki G., Loszkorih G., Pércsi O. A mikro- és kisvállalkozások menedzsment kihívásai: statisztikai elemzés Ukrajnában és Magyarországon	39
Thalmeiner G., Gáspár S., Tóth M. A tejelő tehenek nevelési folyamatainak takarékoságának értékelése matematikai modellezés segítségével	54
Nyikos B.-R., Keresztes G., Pankotay F.- M. A magyar szállásadók és vendéglátó kkv-k közösségi média marketing tevékenységének elemzése a LEAN elvek alapján	65
Maklári E. A hagyományos meghajtással működő és az elektromos autók gazdasági összehasonlítása	75
Eperjesi Z. Magyarország és Ausztria energiagazdasága az átalakulóban lévő globális környezetben	86
Horváth Á-B. A magyarországi KKV-k által alkalmazott felhő-alapú megoldások és annak hatásainak elemzése	101
Barabásné Kárpáti D., Csákné Filep Ju. Hallgatói kompetenciák és munkáltatói kompetenciaelvárások a közgazdásztanár-képzésben	112
Fejes N. Az Ukrán gazdaság helyzete a koronavírus-járvány idején	122
Mohácsi M., Fényes H. Felsőoktatási hallgatók karrier- és családtervei, mint kockázati tényezők jövőbeli munkaadók HR-menedzsmentje számára	140
Bodzsár-Urbán É., Bárczi Ju. A kulturális intézmények innovációinak gazdasági eredményessége: a múzeumok példáján	158
Cserep A., Voronkova V., Andrukájtene R, Deniszenkó M. Társadalmi-gazdasági biztonság a nemzetközi gazdasági környezet összefüggéseiben a gazdaság versenyképességének biztosításához	172
Cserep O., Behter L., Tabolkin V. A vállalati személyzet folyamatos szakmai fejlődésének módszerei	180

2. FEJEZET. PÉNZÜGY ÉS BANK

Bacsó R., Virlics S. A vállalat üzleti folyamatainak elemzése: Ukrajnai tapasztalat és nemzetközi gyakorlat	188
Poyda-Nosyk N., Németh E., Kálmán B.-G. A pénzügyi személyiség célzott vizsgálata három korcsoportban	201
Kucserková Sz., Mátvienko G. Állami támogatás és szabályozási intézkedések a mesterséges intelligencia fejlesztésére az ukrán energiaszektorban	215
Budai E. Denics E. A Z generáció pénzügyi bátorsága	227
Kőrössy L.-I., Makszim Györgyné Nagy T. Magyarország nyugdíjrendszere, demográfiai trendekből adódó kihívásai és az azokkal szembeni intézkedések	242
Ohorodnik V., Varcaba V., Makarovics V. Tőkebefektetések a jelenkori ukrajnai ingatlanpiacon	258
Pionório P., Sebestyén Z. A projektportfólió-kezelés rangsorolási kritériumainak integrált áttekintése a döntéshozatali folyamat megértéséhez	271
Olejnikova L., Liscenkó O. Európai tapasztalatok az adófizetők adminisztratív költségeit csökkentő mechanizmusok kialakításában	288

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Homin P. Tőke- és adópolitika: merre jár?	299
Vigivszka I., Hricák O., Sebestény E. Befektetési ingatlannal lebonyolított ügyletek könyvelésének, könyvvizsgálatának szervezési és módszertani támogatása	308
Füredi-Fülöp Ju., Várkonyiné Juhász M. Bevétel elszámolás a magyar nemzeti és a nemzetközi számviteli szabályozásban	328
Kosily A., Melyánkova L. Vezetői jelentéskészítés az információs technológiai támogatás rendszerében	338
Loszkorih G. Az adótanácsadói szakma sajátosságai Magyarországon	345
Sztasenkó J., Havrolovszkij O. Nemzetközi transzferárazási tapasztalat	358
Borzán A., Kardos B. A digitális módszerekkel támogatott számvitel tanítás hallgatói minősítése	368
Tóth E., Vörös Gy. Az egyházi működés és gazdálkodás néhány sajátossága Magyarországon: számviteli aspektusok	382
Publikációs követelmények	393

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Vdovenko N., Koval V., Zos-Kior M. Regulation of agricultural development for import substitution of agricultural products taking into account decentralization and impact of international trade	13
Hanusych V., Solnoki P. Correlational analysis of inflation and unemployment in Ukraine and the countries of the European Union	25
Pataki G., Loskorikh G., Perchy O. Managerial challenges for micro and small enterprises: statistical analysis in Ukraine and Hungary	39
Thalmeiner G., Gáspár S., Tóth M. Lean performance evaluation of dairy cow farming processes with mathematical model development	54
Nyikos B.-R., Keresztes G., Pankotay F.-M. Analysis of social media marketing activities of Hungarian accommodation providers and catering SME's from the aspect of lean principles	65
Maklári E. Economic comparison between conventionally powered and electric cars	75
Eperjesi Z. The energy economy of Hungary and Austria in the conditions of the transformation of the global environment	86
Horváth Á-B. Cloud-based solutions used by hungarian SMEs and analysis of its effects	101
Barabásné Kárpáti D., Csákné Filep Ju. Competences of students and expectations of employers regarding competencies in the training of teachers in economics.	112
Fejes N. The situation of the Ukrainian economy during the coronavirus pandemic	122
Mohácsi M., Fényes H. Career and Family Plans of Higher Education Students as Risk Factors for their future employers' HR Management	140
Bodzsár-Urbán É., Bárczi Ju. Economic efficiency of innovations in cultural institutions: the case of museums	158
Cherep A., Voronkova V., Andriukaitene R., Denysenko M. Socio-economic security in the context of the international economic climate to ensure the competitiveness of the economy	172
Cherep O., Bexhter L., Tabolkin V. Methods of continuous professional development of enterprise personnel	180

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Bacho R., Virlich S. Analysis of company's business processes: experience in Ukraine and international practices	188
Poyda-Nosyk N., Németh E., Kálmán B.-G. A conative approach to financial personality	201
Kucherkova S., Matvienko G. State support and regulatory measures for the development of artificial intelligence in the energy sector of Ukraine	215
Budai E., Denich E. The financial bravery of generation Z	227
Kőrössy L.-I., Makszim Györgyné Nagy T. Hungary's pension system: demographical challenges and preventive measures	242
Ohorodnyk V., Vartsaba V., Makarovych V. Real Estate Capital Investments in Ukraine in the Modern Realities	258
Pionório P., Sebestyén Z. An integrative review of project portfolio management ranking criteria - understanding better the decision-making process	271
Oleynikova L., Lyshchenko E. European experience of reducing the administrative burden on taxpayers	288

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Khomyn P. Capital and tax policy: Quo Vadis?	299
Vyhivska I., Hrytsak O., Shebeshten E. Organizational and methodological support for accounting and auditing of the investment real estate transactions	308
Füredi-Fülöp Ju., Várkonyiné Juhász M. Accounting of revenue in Hungarian national and international accounting regulations	328
Koshil A., Meliankova L. Managerial reporting in information technology support	338
Loskorikh G. Features of the tax consultant profession in Hungary	345
Stashenko Yu., Gavrylovskiy O. International experience in transfer pricing	358
Borzán A., Kardos B. Students' opinion of digital accounting teaching	368
Tóth E., Vörös Gy. Some features of church operation and management in Hungary: accounting aspects.	382
General requirements for manuscripts	393

DOI <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-3-328-337>
ETO 336.717.16

Judit FÜREDI-FÜLÖP

PhD, egyetemi docens,
GTK, Pénzügyi és Számviteli Intézet, Miskolci Egyetem,
Miskolc, Magyarország
ORCID ID: 0000-0003-4265-0063

Mária VÁRKONYINÉ JUHÁSZ

PhD, intézetvezető egyetemi docens,
GTK, Pénzügyi és Számviteli Intézet, Miskolci Egyetem,
Miskolc, Magyarország
ORCID ID: 0000-0002-5424-2879
MTMT: 10003080

BEVÉTEL ELSZÁMOLÁS A MAGYAR NEMZETI ÉS A NEMZETKÖZI SZÁMVITELI SZABÁLYOZÁSBAN

Анотація. Виходячи з раніше чинних угорських правил бухгалтерського обліку, особливо у будівельній галузі, проблемою було те, що витрати, понесені у зв'язку з будівельними контрактами, що охоплюють кілька бізнес-років, не могли бути віднесені до пропорційного доходу від продажів, а отже, і до отриманого прибутку. Положення угорського законодавства щодо договорів є диспозитивними, на основі договірної свободи можна припустити, що сторони можуть погодитися обліковувати дохід від продажів без фактичного виконання, але в той же час в Угорщині немає визначення доходу від продажів. Закон про бухгалтерський облік, надає лише деталізований перелік правил обліку доходів, які базуються переважно на виставленні рахунків. Разом це спричинило невизначеність у бухгалтерському обліку доходів, витрат і витрат, пов'язаних із договорами, які були повністю виконані протягом кількох господарських років. 1 січня 2020 року Закон Угорщини про бухгалтерський облік (далі – Закон) запровадив принципи обліку для «облікової одиниці контракту». Як наслідок, вимоги, що нагадують стандартні правила МСФЗ 15 «Дохід від договорів із замовниками», стали обов'язковими для продукції та послуг, що виготовляються на основі індивідуальних замовлень на рік. Згідно з новими правилами бухгалтерського обліку проекту, дохід слід обліковувати пропорційно ступеню завершеності за принципом відповідності. Нове поняття, запроваджене нормативними змінами до Закону про бухгалтерський облік, — це розрахункова одиниця договору, яка може застосовуватися лише за умови, що покупець може визначити характеристики товару чи послуги. Однак, цей крок не повністю узгодив угорські правила бухгалтерського обліку з правилами визнання доходу за МСФЗ, оскільки МСФЗ 15 «Дохід від продажу за договорами з клієнтами» регулює дати обліку доходів як від продукції, так і від послуг інакше, ніж Закон про бухгалтерський облік. Ці відмінності можуть свідчити про значні чисельні відмінності у фінансовій звітності, як щодо прибутків і збитків, так і вартості активів. В статті досліджено точки перетину обліку доходів за національними та міжнародними стандартами обліку в Угорщині. Наведено ряд пропозицій щодо гармонізації обліку доходів за будівельними контрактами відповідно до національних та міжнародних стандартів.

Ключові слова: бухгалтерський облік, МСФЗ, будівельний контракт, проектний облік, проектний підхід

JEL Classification: M49.

Absztrakt. A korábban hatályos magyar számviteli szabályok alapján – különösen az építő ipari cégek esetében – gondot okozott az, hogy a több üzleti évet érintő kivitelezési szerződésekkel kapcsolatosan felmerült költségekhez nem lehetett hozzárendelni az arányosan arra jutó árbevételt, és így a szerződés teljesítésével elért eredmény sem a teljesítés időszakában, hanem azt követően kerülhetett csak elszámolásra. A magyar jog szerződésre vonatkozó előírása diszpozitív, a szerződéses szabadság alapján elképzelhető, hogy a felek úgy állapodjanak meg, hogy lényegében valós teljesítés nélkül számolnak el árbevételt, ugyanakkor a magyar számviteli törvényben (a továbbiakban: Sztv.) nincs árbevétel definíció, csupán tételes felsorolás, elsősorban számlázásra épülő bevétel-elszámolási szabályok. Ezek együttesen bizonytalanságot okoztak a több üzleti évet átfogóan teljesített szerződésekkel kapcsolatos bevételek és költségek, ráfordítások számviteli elszámolásában.

A Sztv. 2020. január 1-ével bevezette a „szerződés elszámolási egységére” vonatkozó elszámolási elveket. Ezzel az éven átnyúló, egyedi megrendelések alapján készülő termékekre, szolgáltatásokra az IFRS 15 Vevői szerződésekből származó bevételek standard szabályrendszerére emlékeztető előírások váltak kötelezővé. A projekt elszámolások új szabályai alapján a teljesítés fok arányában kell elszámolni az árbevételt az összemérés elvének alkalmazásával. A szabályozás változás által bevezetett új fogalom a számviteli törvényben a szerződés elszámolási egysége, amely kizárólag akkor alkalmazható, ha a vevő meghatározhatja a termék vagy szolgáltatás jellemzőit. Ezen lépéssel azonban nem valósult meg a magyar számviteli szabályozás teljes harmonizációja az IFRS bevétel elszámolási szabályaihoz, hiszen az IFRS 15 Vevői szerződésekből származó bevételek standard mind a termék, mind a szolgáltatás értékesítési bevételeként elszámolása időpontjait eltérően szabályozza, mint a számviteli törvény. Ezek az eltérések jelentős számszaki eltérésként mutatkozhatnak a pénzügyi kimutatásokban, mind az eredményt, mind a vagyon értékét illetően. A cikk a hazai és nemzetközi számviteli standardok szerinti jövedelemelszámolás metszéspontjait vizsgálja Magyarországon. A nemzeti és nemzetközi szabványokat figyelembe véve a cikkben számos javaslat szerepel az építési szerződések bevételelszámolásának harmonizálásához.

Kulcsszavak: számvitel, IFRS, építési szerződés, projekt elszámolása, projekt szemlélet, projekt szemléletű könyvvezetés

Abstract. Based on the previously valid Hungarian accounting rules, especially in the case of construction companies, it was a problem that the costs incurred in connection with the construction contracts covering several business years could not be attributed to the proportional sales revenue, and thus the profit achieved during the contract, but could only be accounted for thereafter. The provisions of Hungarian law regarding contracts are dispositive, on the basis of contractual freedom, it is conceivable that the parties could agree to account for sales revenue without actual performance, but at the same time, there is no definition of sales revenue in the Hungarian Accounting Act only an itemized list of revenue accounting rules based primarily on invoicing. Together, these caused uncertainty in the accounting of revenues, costs, and expenses related to contracts that were comprehensively fulfilled over several business years. On 1 January 2020, the Hungarian Accounting Act (hereinafter: the Act) introduced the accounting principles for the “unit of account of a contract”. As a result, the regulations reminiscent of the standard rules of IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers have become mandatory for products and services made on the basis of individual orders for a year. Under the new project accounting rules, revenue should be accounted for in proportion to the degree of completion using the principle of matching. The new concept introduced by the regulatory change in the Accounting Act is the contract unit of account, which can only be applied if the buyer can determine the characteristics of the product or service. However, this step did not fully harmonize the Hungarian accounting regulations with the IFRS revenue recognition rules, as IFRS 15 Revenue from Sales of Customer Contracts regulates the dates of accounting for both product and service revenue differently than the Accounting Act. These differences may show significant numerical differences in the financial statements, both in profit and loss and balance sheet. The article examines the points of intersection of income accounting according to national and international accounting

standards in Hungary. A number of proposals for harmonizing the accounting of income under construction contracts in accordance with national and international standards are presented..

Keywords: accounting, IFRS, construction contract, project accounting, project approach.

A probléma felvetése általánosságban. A magyar számviteli szabályok alapján – különösen az építő ipari cégek esetében – gondot okozott az, hogy a több éven keresztül felmerülő kivitelezési szerződésekkel kapcsolatosan felmerült költségekhez nem lehetett hozzárendelni az arányosan arra jutó árbevételt, és így a szerződéssel elért eredmény sem a teljesítés időszakában, hanem azt követően kerülhetett csak elszámolásra. A Sztv. nem határozza meg ugyanis a szerződés szerinti teljesítés fogalmát, erről a Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban Ptk.) rendelkezik. A Ptk. szerződésekre vonatkozó diszpozitív előírásai, a szerződéses szabadság alapján elképzelhető, hogy a felek úgy állapodjanak meg, hogy lényegében valós teljesítés nélkül számolnak el árbevételt, és a teljes szerződés díj nagy százalékát már a projekt elején kiszámlázzák, vagy épp ellenkezőleg árbevételt nem lehetett elszámolni, ugyanakkor a felmerült költségek befejezetlen termelésként kerültek kimutatásra. A Sztv.-ben nincs árbevétel definíció, csupán tételes felsorolás az elsősorban számlázásra épülő bevétel-elszámolási szabályok. Ezek együttesen bizonytalanságot okoztak a több üzleti évet átfogóan teljesített szerződésekkel kapcsolatos bevételek és költségek, ráfordítások számviteli elszámolásában.

A legfrissebb kutatások és publikációk elemzése. A Sztv. 2020. január 1-ével bevezette a „szerződés elszámolási egységére” vonatkozó elszámolási elveket. [1] Ezzel az éven átnyúló, egyedi megrendelések alapján készülő termékekre, szolgáltatásokra IFRS szabályrendszerre emlékeztető előírások váltak kötelezővé. A jogszabály eredeti szövege alapján ezzel a módszerrel kellett meghatározni a megrendelő igényei alapján készülő nagy tömegben előállított termékekhez kapcsolódó év végi árbevételt is. Azonban ezen elszámolási szabályok alkalmazása nem indokolt, illetve nehézséget okozhat bizonyos sorozatgyártásra irányuló szerződések esetében, ezért 2022. január 1-től a számviteli törvény változása értelmében, ha a szerződés(ek) tárgya egy terméknek azonos munkafolyamattal, nagy tömegben, sorozatosan történő gyártására irányul, akkor a vállalkozó dönthet úgy, hogy nem alkalmazza az ún. projektszámvitelt. [2, 5. o.]

A projekt elszámolások új szabályai alapján a teljesítés fok arányában kell elszámolni az árbevételt az összemérés elvének alkalmazásával. Amennyiben a módszertant szigorúan vizsgáljuk, látható, hogy az az alapelvvel pont ellentétes, hiszen ez azt mondja ki, hogy „Az adott időszak eredményének meghatározásakor a tevékenységek adott időszaki teljesítéseinek elismert bevételeit és a **bevételeknek megfelelő költségeit (ráfordításait)** kell számításba venni, függetlenül a pénzügyi teljesítéstől.

A bevételeknek és a költségeknek ahhoz az időszakhoz kell kapcsolódniuk, amikor azok gazdaságilag felmerültek (az összemérés elve)”. A szerződés elszámolási egységének

alkalmazása során azonban a költségekkel szükséges arányosítani a bevételt, nem a bevételeknek megfelelő költségeket kell számba venni. [3, 28. o.]

Új fogalom a szerződés elszámolási egysége, amely kizárólag akkor alkalmazható, ha a vevő meghatározhatja a termék vagy szolgáltatás jellemzőit. Abban az esetben, ha a vevőnek csak korlátozott képessége van a befolyásolására, – pl. autóvásárlás esetén opciókból választ –, nem felel meg a fogalomnak. Mindenképpen vizsgálni szükséges, hogy van-e hozzáadott érték a szolgáltató oldaláról.

Jogilag – a szerződés felek által meghatározott tárgya alapján – egy egységet képező – a megrendelővel kötött, a megrendelő által meghatározott jellemzőkkel rendelkező termék vagy szolgáltatás létrehozására és értékesítésére vonatkozó – szerződés egésze esetén alkalmazható (a szerződés összes részteljesítése, összes teljesítési kötelme együttesen, függetlenül attól, hogy a szerződés egy vagy több részteljesítést, teljesítési kötelmet tartalmaz). Fontos kitétel tehát, hogy a vevő jelentős befolyást gyakorol a partner teljesítésére, meghatározhatja az adott termék vagy szolgáltatás jellemzőjét. [4., 2. o.] Abban az esetben is megrendelő által meghatározott jellemzőkkel rendelkező termékről vagy szolgáltatásról beszélünk természetesen, amennyiben a vevő nem tudja segítség nélkül meghatározni azt, mivel nem ért hozzá.

Az előírások nem csak egyetlen szerződés esetében, de az alábbi feltételek teljesülése esetén ugyanazzal a megrendelővel kötött szerződések egy csoportjánál is alkalmazhatóak:

- a szerződések csoportjának feltételeit egyetlen csomagban tárgyalták,
- a szerződések egymással annyira szoros kapcsolatban állnak, hogy valójában egy közös nyereséghányaddal rendelkező egyetlen projekt részeit képezik, és
- a szerződések egyidejűleg, vagy egymást szorosan követően valósulnak meg.

A módosítás következtében a Sztv is megkülönbözteti a teljesítési fok és a készültségi fok fogalmát:

- teljesítési fok: a szerződés elszámolási egysége esetén a nettó árbevétellel összefüggő fogalom. Tartalmában a ténylegesen elvégzett munkáknak az elvégzendő összes munkához viszonyított - a számviteli politikában meghatározott módszer szerinti - arányát fejezi ki. Kizárólag azok közül a módszerek közül lehet választani, amelyek a törvény indokolásában felsorolásra kerültek. (A magyar szabályok alapján az indokolás lényegében törvényi szintű szövegnek minősül akkor, amikor magát a jogszabályt értelmezni illetve alkalmazni kell.) [3. 2. o.] Lehetséges módszerei lényegében megegyeznek a korábbi IAS 11, Beruházási szerződések készültségi fokra vonatkozó szabályaival:

- az elvégzett munka felmerült költségeinek a szerződéses munka becsült összes költségéhez viszonyított aránya;

- az elvégzett munka felmérése; vagy

- a szerződéses munka egy fizikai részének teljesítése.

- készültségi fok (önköltségszámításhoz kapcsolódó fogalom): a – nem a megrendelő, hanem a vállalkozó által meghatározott jellemzőkkel rendelkező – saját termelésű készlet közvetlen önköltségének a meghatározása során alkalmazandó.

A szerződés elszámolási egységének elszámolásra vonatkozó előírások: [5, 2. o.]

- A szerződés elszámolási egységének a teljesítésével arányosan (a teljesítési fok arányában) kell elszámolni a nettó árbevételt, és az adott teljesítési fokhoz felmerült költségeket, ráfordításokat. Ha a feltételek és körülmények változatlanok, akkor egy többéves projekt esetén az egyes üzleti években azonos lesz az árbevétel-arányos nyereség (nyereséghányad), amely a szerződés elszámolási egysége egészének nyereségét tükrözi. A feltételek és körülmények (például szerződésmódosítás, az összes szerződéses költség összegére, a teljes szerződéses árbevétel összegére vonatkozó becslés) változásának hatása a változás üzleti évében kerül elszámolásra.
- A szerződés elszámolási egységének ellenértékéből az előző üzleti év(ek)ben és a tárgyévben együttesen árbevételként elszámolt összeg meg kell, hogy egyezzen a szerződés elszámolási egysége - általános forgalmi adót nem tartalmazó - teljes szerződéses ellenértékének a teljesítési fok arányában meghatározott összegével.
- A szerződés elszámolási egységéhez kapcsolódóan befejezetlen termelés, befejezetlen szolgáltatás, továbbá félkész vagy késztermék a kapcsolódó árbevétel elszámolásáig (amely nem feltétlenül esik egybe a számlázással) mutatható ki készletként. Az elszámolási szabályból következően – és mivel a fordulónapon a teljesítési foknak megfelelő árbevétel elszámolásra kerül – a szerződés elszámolási egységéhez kapcsolódóan befejezetlen termelés, befejezetlen szolgáltatás, továbbá félkész vagy késztermék csak az évközi időszakokban szerepelhet a könyvelésben, a mérleg fordulónapján a szerződés elszámolási egységéhez kapcsolódóan ilyen tételek nem mutathatók ki.
- A szerződés elszámolási egysége – általános forgalmi adót nem tartalmazó – teljes szerződéses ellenértékének mérlegfordulónapi teljesítési fok arányában számított összege, valamint a szerződés elszámolási egységére már elszámolt árbevétel közötti különbség időbeli elhatárolásként kerül kimutatásra számlázástól függetlenül az árbevétel növelésével vagy csökkentésével egyidejűleg. Értékesítés nettó árbevételét:
  - növeli az az összeg, amellyel a szerződés elszámolási egysége - általános forgalmi adót nem tartalmazó - teljes szerződéses ellenértékének teljesítési fok arányában számított összege meghaladja a szerződés elszámolási egységével kapcsolatban elszámolt árbevételt,
  - csökkenti az az összeg, amellyel a szerződés elszámolási egységével kapcsolatban elszámolt árbevétel meghaladja a szerződés elszámolási egysége - általános forgalmi adót nem tartalmazó - teljes szerződéses ellenértékének teljesítési fok arányában számított összegét.
- Amennyiben a szerződés elszámolási egységének összes szerződéses költsége várhatóan meghaladja a szerződés elszámolási egységének teljes szerződéses árbevételét, akkor a különbség összegében fennálló várható veszteséget (vagy a szerződés felmondásának, nem-teljesítésének költségét, ha ez kisebb, mint a szerződés teljesítéséből várható veszteség) azonnal el kell számolni az eredményben. A várható veszteség azon részét kell céltartalékként kimutatni, amely a mérlegfordulónapot követő időszakban fog várhatóan felmerülni. [6, 2. o.]

1. táblázat.

A projekt elszámolás korábbi és jelenlegi szabályainak összehasonlítása

Korábbi előírások	Új előírások
Részteljesítések elszámolása.	Szerződés elszámolási egységnek alkalmazási kötelezettsége.
Árbevétel megjelenítése a számlázásnak megfelelően (eltérhet a tényleges teljesítéstől).	Árbevétel megjelenítése teljesítési fok arányában (eltérhet a számlázástól).
Befejezetlen termelés kimutatása.	Befejezetlen termelés nem mutatható ki.
Az egyes évek nyereséghányada jelentősen eltérhetett.	Az egyes projektek beszámolóiban kimutatott nyereséghányada állandó az egyes üzleti években, ha a feltételek és a körülmények változnak.
Várható veszteség elszámolására nem volt konkrét szabály.	Várható veszteség azonnal elszámolandó az eredménybe (hátrányos szerződésekre céltartalékot kell képezni.)
Túlszámlázás kezelése (még fel nem merült költségek elszámolása).	Becslésváltozás elszámolása.

Forrás: [7. 43. o.]

Kritikus terület továbbá az alvállalkozókkal kapcsolatos teljesítményelszámolás, amennyiben azok értéke, nem a továbbszámlázandó teljesítési foknak megfelelőek. [8, 6. o.] Ha többet számláz nem lehet a szerződés elszámolási egység elszámolásához kapcsolódóan készletre venni a hozzá kapcsolódó alvállalkozói teljesítményértéket, és a számla nem is befogadható, hiszen nem létező költségterhelés elhatárolása sem lehetséges. Amennyiben az alvállalkozó kevesebbet számláz, akkor a hiányzó költséget passzív időbeli elhatárolásként kell kimutatni, illetve aktív időbeli elhatárolásként kell felvenni a könyvekbe a kapcsolódó árbevételt.

A cikk célja. A tanulmány célja, hogy bemutassa a magyar, illetve a nemzetközi számviteli szabályok közötti azonosságokat és eltéréseket.

A kutatási eredmények bemutatása. A bevétel elszámolásával kapcsolatos legjelentősebb eltérés fogalmi szinten található, hiszen a Sztv. nem tartalmaz bevétel fogalmat, míg a nemzetközi standardok alapján bevétel: egy adott időszak alatt a gazdálkodó szokásos tevékenységével összefüggésben beáramló bruttó gazdasági hasznai, amelyek különböznek a tulajdonosok hozzájárulásaiból származó saját tőke növekedésétől. [10]

A Sztv. bevétel elszámolásra vonatkozó szabályai alapvetően az IFRS 15 Vevői szerződésekből származó bevételek standard bizonyos előírásaihoz igazodva változtak. Ezek a változások azonban egyelőre csak a szerződés elszámolási egységéhez kapcsolódó bevételek számviteli kezelésére vonatkoznak. [11]

Az IFRS 15 Vevői szerződésekből származó bevétel standard azonban számos új elemet tartalmaz a bevételek elszámolására vonatkozóan és felülírt minden korábbi bevétel elszámolásával kapcsolatos követelményt az IFRS-ben, egy minőségi, átfogó keretet ad a bevételek elszámolására, amely a következő standardokat, valamint értelmezéseket váltotta ki:

- IAS 11 Beruházási szerződések
- IAS 18 Árbevétel

- IFRIC 13 Vásárlói hűségprogramok
- IFRIC 15 Ingatlanok kivitelezésére kötött szerződések
- IFRIC 18 Eszköztranszferek vevőktől
- SIC-31 Bevételek – reklámszolgáltatásokat magukban foglaló barterügyletek.

Az IFRS 15 standard jelentős eleme, hogy egy 5 lépésből álló modellben összegezi azon követelményeket, amely alapján, a vállalkozás azonosíthatja, hogy milyen tartalmú szerződést kötött és ennek alapján az árbevételt hogyan kell elszámolnia. Ez az 5 lépés a következő:

1. A vevővel kötött szerződés azonosítása (contract)
2. A szerződés teljesítési kötelmeinek azonosítása (performance obligations)
3. A tranzakcióhoz kapcsolódó teljes ellenérték meghatározása (transaction price)
4. A teljes ellenérték allokálása az egyes kötelmekhez (allocation)
5. Árbevétel elismerése a kötelelem teljesülésekor (recognition) [9]

A Sztv. ugyanakkor csupán annyi iránymutatást ad, hogy az árbevételt a szerződés szerinti teljesítés időszakában az üzleti évben értékesített vásárolt és saját termelésű készletek, valamint a teljesített szolgáltatások ártámogatással és felárral növelt, engedményekkel csökkentett - általános forgalmi adót nem tartalmazó – ellenértékében kell kimutatni [Sztv. 72. § (1)], és egyelőre nem vette át az árbevétel elszámolás fenti 5 lépéses modelljét. [12] [13]

IFRS15 Vevői szerződésekből származó bevételek standard az Sztv-vel ellentétben megkülönbözteti, hogy a bevétel elszámolása időpontra, vagy időtartamra történik:

- időpontban számolandó el a bevétel, ha az ellenőrzés átszállt.
  - A gazdálkodónak joga van az ellenértéket megkapni
  - A vevő elfogadta az eszközt/teljesítést
  - Az eszköz tulajdonjoga átszállt a vevőre
  - Az eszköz fizikailag átadásra került
  - A vevő rendelkezik az eszközből származó hasznok felett és viseli annak jelentős kockázatait
- Időtartamra számolandó el a bevétel, ha a teljesítés folyamatos
  - A vevő a gazdálkodó egység teljesítésével egyidejűleg megkapja és elfogyasztja a teljesítésből származó hasznokat.
  - A teljesítés olyan eszközt hoz létre, amely felett létrehozása vagy értékének növelése pillanatától a vevő gyakorol ellenőrzést.
  - A teljesítés nem hoz létre a gazdálkodó egység számára alternatív módon hasznosítható eszközt, és a gazdálkodó egység érvényesíthető joggal rendelkezik az adott időpontig elvégzett teljesítés után járó kifizetéshez. [14]

A szolgáltatások esetében a nemzetközi standard alapján előírás, hogy a teljesített szolgáltatás megbízhatóan mérhető legyen a fordulónapon. Tehát a készültségi fok (=teljesítmény aránya) alapján el kell számolni, aminek meghatározására az alábbi módszerek közül lehet választani:

- elvégzett munka felmérésével (szakértő bevonásával)

- adott időpontig elvégzett szolgáltatások aránya viszonyítva az összes nyújtandó szolgáltatáshoz (naturáliában)

- egy adott időpontig felmerült költségek arányosításával a becsült teljes költséghez képest.

A szolgáltatás bevétel elszámolásának sajátosságai:

- ha az nem becsülhető, akkor nyereséget nem lehet kimutatni, csak a ráfordítások mértékéig, azaz nulla lehet az eredmény,

- ha csak valószínűsíthető a megtérülés, akkor szintén nulla lehet az eredmény,

- ha az ügylet eredménye nem becsülhető megbízhatóan és nem valószínű, hogy a költségek megtérülnek, akkor a bevételt nem lehet elszámolni.

Következtetések és a kutatás továbbvitelének lehetőségei. Megállapítható tehát, hogy az IFRS előírásai alapján a teljesített szolgáltatásokhoz kapcsolódó árbevétel kezelése hasonló elvek mentén történik, mint a szerződés elszámolási egységének kezelése a magyar szabályozásban, azonban a Sztv. esetén ez nem terjed ki a szolgáltatások teljes körére, csak azokra amelyek megfelelnek a szerződés elszámolási egysége fogalmának.

A bevétel azonosításának és elszámolhatóságának feltételei még mindig jelentősen eltérőek a két rendszerben, és így jelentős különbségeket okozhatnak az időszakra vonatkozó pénzügyi kimutatásokban, amely rontja azok összehasonlíthatóságát, hiszen az eltérő pénzügyi beszámolási rendszerben készített beszámolók ugyanolyan gazdasági teljesítmény esetén is eltérő számviteli teljesítményt, valamint jövedelmezőséget mutathatnak. Ugyanakkor az IFRS bevétel kezelése sokkal összetettebb, több egyéni megítélést és becslést igényel, így hazai jogszabályi szintű bevezetése jelentős megfontolásokat igényel, mindenképp szükséges a követelmények pontos és részletes kidolgozása annak érdekében, hogy a kevésbé komplex megoldásokhoz szokott hazai jogalkalmazók megfelelően kezelni tudják azokat.

A felhasznált források listája.

1. Bozsik, S., Süveges, G., Szemán, J., (2022) A magyar Covid-válságkezelés hatása a magyar költségvetésre, In: Bozsik, Sándor (Eds.) Pénzügy-számvitel füzetek V. : 2022 , (pp. 36-46.) Miskolc-Egyetemváros, Magyarország : Miskolci Egyetemi Kiadó https://gtk.uni-miskolc.hu/uzleti/letoltesek?file_category_id=714&order_type=NAME&view_type=LIST
2. Bíró Zeller, J., (2021) A projektek elszámolása a magyar számviteli szabályozás szerint, *Wolters Kluwer*, <https://ado.hu/szamvitel/a-projektek-elszamolasa-a-magyar-szamviteli-szabalyozas-szerint/>
3. Veit, J., (2021) A projektelszámolás számvitele, *MKVKOK*, <https://mkvkok.hu/a-projektelszamolas-szamvitele>
4. Sinka, J., (2021) Szerződés elszámolási egysége: mikor alkalmazzuk, mikor nem? Példákkal, *Adózóna*, https://adozona.hu/szamvitel/Biztos_benne_hogy_helyesen_konyvelte_Projek_I323AI
5. Füredi-Fülöp, Murányi, Várkonyiné, (2022) A beszámolót érintő szabályozási változások 2022-ben, *Wolters Kluwer*, <https://ado.hu/szamvitel/a-beszamolot-erinto-szabalyozasi-valtozasok-2022-ben/>
6. Botka, E., (2020) A projekt elszámolások számviteli szabályai, *Önadózó*; XXXII ISSN 1588-1531: (pp 31-35)., <https://www.onadozo.hu/>
7. Veit, J., (2020) A projekt számvitel elméleti és gyakorlati kérdései, a számviteli törvény néhány, 2020. évi meghatározó módosítása és azok magyarázata, *MKVKOK*, www.mkvkok.hu
8. Bíró, Z., (2021) A projekt elszámolás könyvvizsgálati aspektusai, *SZAK-MA*, ISSN 1419-6956:51-52., <http://szak-ma.hu/>

9. European Parliament: (2016) HU D044460/01 MELLÉKLET IFRS 15 nemzetközi pénzügyi beszámolási standard Vevői szerződésekből származó bevétel; [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2016/05-23/COM-AC_DRC\(2016\)D044460-01\(ANN1\)_HU.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2016/05-23/COM-AC_DRC(2016)D044460-01(ANN1)_HU.pdf)
10. Kántor, B., (2021) Accounting, tax, IT – towards literacy, In: Serpeninova, Y.; Pál, Zs.; Hrytsenko, L. (Eds.) Aspects of Financial Literacy: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference March 22-23, (pp. 17-24.) Sumy, Ukrajna : Sumy State University (SSU) <https://m2.mtmt.hu/gui2/?mode=browse&params=publication;32534023>
11. Murányi, K., (2017) A modernkori pénzügyi innovációk elemzése, In: Bozsik, Sándor (Eds.) Pénzügy-számvitel füzetek III.: (pp. 33-47.) Miskolc-Egyetemváros, Magyarország: Miskolci Egyetemi Kiadó https://gtk.uni-miskolc.hu/uzleti/letoltesek?file_category_id=714&order_type=NAME&view_type=LIST
12. Bor, Z., Pál T., (2019) Számvitel és a világ – Szakma, szervezet jövőkép, SZÁMVITEL ADÓ KÖNYVVIZSGÁLAT: SZAKMA 61. : (pp. 34-36.) <http://szak-ma.hu/>
13. Selmeczi-Kovács, Zs., Kuttor, D., Németh, G., Pál, Zs., (2020) Unique innovation and economic shock, Economy and Finance: English-language edition of Gazdaság és Pénzügy: (pp. 294-308.) <https://doi.org/10.33926%2FGP.2020.3.3>
14. Kovács L. – Tetrák E.: (2018) A digitális kor kihívásai, In: Pál, Zsolt (Eds.) Pénzügyi kultúra, (pp. 165-179.) Miskolc, Magyarország: Miskolci Egyetemi Kiadó, <https://m2.mtmt.hu/gui2/?mode=browse&params=publication;3335900>

References

1. Biróné Zeller, J., (2021) A projektek elszámolása a magyar számviteli szabályozás szerint, *Wolters Kluwer*, <https://ado.hu/szamvitel/a-projektek-elszamolasa-a-magyar-szamviteli-szabalyozas-szerint/>
2. Bíró, Z., (2021) A projekt elszámolás könyvvizsgálati aspektusai, *SZAK-MA*, ISSN 1419-6956:51-52., <http://szak-ma.hu/>
3. Bor, Z., Pál T., (2019) Számvitel és a világ – Szakma, szervezet jövőkép, *SZÁMVITEL ADÓ KÖNYVVIZSGÁLAT: SZAKMA 61.* : (pp. 34-36.) <http://szak-ma.hu/>
4. Botka, E., (2020) A projekt elszámolások számviteli szabályai, *Önadózó*; XXXII ISSN 1588-1531: (pp 31-35)., <https://www.onadozo.hu/>
5. Bozsik, S., Süveges, G., Szemán, J., (2022) A magyar Covid-válságkezelés hatása a magyar költségvetésre, In: Bozsik, Sándor (Eds.) Pénzügy-számvitel füzetek V. : 2022 , (pp. 36-46.) Miskolc-Egyetemváros, Magyarország : Miskolci Egyetemi Kiadó https://gtk.uni-miskolc.hu/uzleti/letoltesek?file_category_id=714&order_type=NAME&view_type=LIST
6. European Parliament: (2016) HU D044460/01 MELLÉKLET IFRS 15 nemzetközi pénzügyi beszámolási standard Vevői szerződésekből származó bevétel; [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2016/05-23/COM-AC_DRC\(2016\)D044460-01\(ANN1\)_HU.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2016/05-23/COM-AC_DRC(2016)D044460-01(ANN1)_HU.pdf)
7. Fűredi-Fülöp, Murányi, Várkonyiné, (2022) A beszámolót érintő szabályozási változások 2022-ben, *Wolters Kluwer*, <https://ado.hu/szamvitel/a-beszamolot-erinto-szabalyozasi-valtozasok-2022-ben/>
8. Kántor, B., (2021) Accounting, tax, IT – towards literacy, In: Serpeninova, Y.; Pál, Zs.; Hrytsenko, L. (Eds.) Aspects of Financial Literacy: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference March 22-23, (pp. 17-24.) Sumy, Ukrajna : Sumy State University (SSU) <https://m2.mtmt.hu/gui2/?mode=browse&params=publication;32534023>
9. Kovács L. – Tetrák E.: (2018) A digitális kor kihívásai, In: Pál, Zsolt (Eds.) Pénzügyi kultúra, (pp. 165-179.) Miskolc, Magyarország: Miskolci Egyetemi Kiadó, <https://m2.mtmt.hu/gui2/?mode=browse&params=publication;3335900>
10. Murányi, K., (2017) A modernkori pénzügyi innovációk elemzése, In: Bozsik, Sándor (Eds.) Pénzügy-számvitel füzetek III.: (pp. 33-47.) Miskolc-Egyetemváros, Magyarország: Miskolci Egyetemi Kiadó https://gtk.uni-miskolc.hu/uzleti/letoltesek?file_category_id=714&order_type=NAME&view_type=LIST

- 11.Selmeczi-Kovács, Zs., Kuttor, D., Németh, G., Pál, Zs., (2020) Unique innovation and economic shock, *Economy and Finance: English-language edition of Gazdaság és Pénzügy*: (pp. 294-308.) <https://doi.org/10.33926%2FGP.2020.3.3>
- 12.Sinka, J., (2021) Szerződés elszámolási egysége: mikor alkalmazzuk, mikor nem? Példákkal, *Adózóna*, [https://adozona.hu/szamvitel/Biztos benne hogy helyesen konyvelte Projek I323AI](https://adozona.hu/szamvitel/Biztos_benne_hogy_helyesen_konyvelte_Projek_I323AI)
- 13.Veit, J., (2020) A projekt számvitel elméleti és gyakorlati kérdései, a számviteli törvény néhány, 2020. évi meghatározó módosítása és azok magyarázata, *MKVKOK*, www.mkvkok.hu
- 14.Veit, J., (2021) A projektelszámolás számvitele, *MKVKOK*, <https://mkvkok.hu/a-projektelszamolas-szamvitele>

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 3 (2023). 401 с. Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Технічна редакція:
Вікторія МАКАРОВИЧ

Відповідальний за випуск:
Роберт БАЧО

Коректура англomовного тексту
Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:
Габор ПОТОКІ
УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опаці Черє Янош» при
Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці ІІ

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB №25089-15029P від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.
Адреса: 90200 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.
Офіційний сайт наукового журналу:
<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, 90202, м.Берегове, пл. Кошута, буд.6. (E-mail: aab-economics@kmf.org.ua), Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК7637 від 19 липня 2022 р.

Друк: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м.Ужгород, 88000. E-mail: print@rik.com.ua). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК5040 від 21 січня 2016 р.

Підписано до друку 20.09.2023.
Шрифт «Times New Roman».
Папір офсетний, щільністю 80 г/м².
Друк цифровий. Ум. друк. арк. 27,46.Формат 70x100/16.
Замовл. №456. Тираж 50.